

Katarzyna Niziołek

Temat: *Magiczny eliksir. Jak wyglądałoby moje życie, gdybym urodził(a) się...*

Cele: uczestnik warsztatów potrafi wskazać różnice między grupami narodowymi i etnicznymi zamieszkującymi w Polsce; jest wrażliwy na odmienną kulturę w swoim otoczeniu; okazuje otwartość w relacjach z innymi

Grupa docelowa: młodzież w wieku 13-19 lat (uczniowie gimnazjum lub szkoły ponadgimnazjalnej)

Metody/techniki: ćwiczenia aktywizujące, ćwiczenia integrujące, dyskusja, mapa mentalna, gra (zgadywanka), praca w grupie, praca indywidualna

Czas trwania: 2 x 45 minut

Materiały: brystol, kartki papieru, karteczki z nazwami różnych grup narodowych i etnicznych (Białorusini, Czesi, Karaimi, Kaszubi, Litwini, Łemkowie, Niemcy, Ormianie, Romowie, Rosjanie, Słowacy, Ślązacy, Tatarzy, Ukraińcy, Żydzi), pisaki, karty z rysunkiem walizki (opcjonalnie)

Uwagi: Warsztat powinien być realizowany po obejrzeniu przez uczestników wystawy, gdyż odnosi się do zawartych w niej informacji. W przedstawionym scenariuszu pojawiają się wszystkie grupy narodowe i etniczne ujęte w wystawie, warsztat można jednak także zrealizować, wybierając tylko niektóre z tych grup (w zależności od potrzeb edukacyjnych).

Przebieg warsztatu:

1. Powitanie (10 minut)

Jest to ćwiczenie „przełamujące lody” i integrujące grupę. Pytamy uczestników, jak zwykle witają się z innymi ludźmi (możliwe odpowiedzi: mówiąc „cześć”, podając rękę, całując w policzek itp.). Prosimy uczestników, by przywitali się ze sobą inaczej niż zwykle, używając różnych części ciała: stóp, kolan, bioder, ramion, głów. Im bardziej nietypowy pomysł na powitanie, tym lepiej.

2. Dyskusja (10 minut)

W nawiązaniu do 1. ćwiczenia, pytamy grupę, czy znają jakieś sposoby powitania charakterystyczne dla innych kultur (możliwe odpowiedzi: ukłon w kulturze japońskiej, całowanie się mężczyzn w policzki w kulturze gruzińskiej, pocieranie się nosami przez Eskimosów itp.). Zwracamy uwagę grupy, że te proste formy zachowania, inicjujące kontakt między ludźmi, są przykładem różnic międzykulturowych, a wraz z rozwojem sytuacji

interakcyjnej takich różnic może ujawnić się więcej. Mogą one dotyczyć gestykulacji, preferencji żywieniowych, stylu komunikacji itd. W ten sposób wprowadzamy uczestników do tematu różnic międzykulturowych.

3. Mapy mentalne (25 minut)

W celu pogłębienia tematu wprowadzonego w 2. ćwiczeniu, prosimy uczestników, by w kilkusobowych podgrupach (w zależności od liczby uczestników warsztatu) przygotowali mapy mentalne ukazujące możliwe różnice międzykulturowe wraz z przykładami. Różnice te mogą dotyczyć zachowania w określonych sytuacjach czy zwyczajów, ale także sfery materialnej (ubioru, wystroju wnętrz, charakterystycznych przedmiotów itp.). Ważne jednak, by różnice te miały odniesienie do współczesności. W tym ćwiczeniu uczestnicy wykorzystują swoją wiedzę ogólną oraz informacje zdobyte podczas oglądania wystawy. Na koniec grupy prezentują swoje mapy na forum; możemy je także przymocować do ściany lub tablicy, by móc się do nich odnosić w dalszej części warsztatu.

4. Tak/nie (5 minut)

Prosimy uczestników by połączyli się w pary. Rozdajemy karteczki, na których wypisane są nazwy różnych grup narodowych/etnicznych zamieszkujących w Polsce (objętych projektem) – po jednej karteczce na parę, ale w taki sposób, by tylko jedna osoba z pary znała jej treść. Zadanie drugiej osoby polega na odgadnięciu, jaka to grupa narodowa/etniczna. W tym celu może zadawać swojemu partnerowi pytania, ale tylko takie, na które możliwa jest odpowiedź „tak” lub „nie”. Nie można też pytać wprost, np. *Czy są to Romowie?* W tym ćwiczeniu, by zadać adekwatne pytania, uczestnicy muszą sięgnąć do wiedzy na temat różnych kultur wyniesionej z wystawy. Gdy wszystkie pary odgadną treść karteczek, przechodzimy do kolejnego ćwiczenia.

5. Co zawsze chciałem(am) wiedzieć o... (20 minut)

Jeśli w poprzednim ćwiczeniu kilka par miało karteczkę z nazwą tej samej grupy narodowej/etnicznej, łączymy je w większe grupy – tak, by jedna grupa warsztatowa pracowała dalej nad zagadnieniami związanymi z jedną grupą narodową/etniczną. Prosimy, by każda z grup uczestników przygotowała listę rzeczy, które chcieliby wiedzieć na temat danej grupy narodowej/etnicznej, zaczynając od słów: *Zawsze chciałem(am)wiedzieć...* Np. *Zawsze chciałem(am) wiedzieć, dlaczego Tatarzy nie jedzą mięsa wieprzowego.* Lista nie powinna się jednak składać z więcej niż pięciu punktów i powinna dotyczyć tylko takich zagadnień, które są nieznanne wszystkim członkom grupy. Pracując wspólnie, uczestnicy wymieniają się więc posiadaną wcześniej wiedzą na temat danej grupy narodowej/etnicznej i muszą razem zdecydować, czego jeszcze chcieliby się dowiedzieć na temat tej grupy, co ich intryguje lub interesuje. Zagadnienia będą się oczywiście różnić w zależności od etapu nauki, wcześniejszej wiedzy czy etnicznego pochodzenia uczestników warsztatu. Przedstawiciele grup odczytują na forum przygotowane listy. Staramy się maksymalnie wykorzystywać wiedzę uczestników warsztatu. Wyraźnie sygnalizujemy, że jeśli ktoś potrafi wyjaśnić jakieś

zagadnienie, może spontanicznie zabrać głos. Pozostałych informacji udzielamy sami. Przykładowa odpowiedź: *Tatarzy nie jedzą mięsa wieprzowego, ponieważ są muzułmanami, a Koran (święta księga muzułmanów) im tego zabrania. Mięso wieprzowe uważane jest w tej religii za nieczyste.* W tym przypadku można dodać, że wieprzowiny nie spożywają także religijni Żydzi. W tym ćwiczeniu możemy odnieść się także do wykonanych wcześniej map mentalnych.

6. Magiczny eliksir (15 minut)

Mówimy uczestnikom, by wyobrazili sobie, że został im podany magiczny eliksir, który sprawia, że w jednej chwili stają się Białorusinami, Niemcami, Żydami itd. (adekwatnie do podziału przy wcześniejszych ćwiczeniach). Każdy z uczestników ma się teraz indywidualnie zastanowić nad tym, jak zmieniłoby się jego życie, gdyby urodził się w rodzinie białoruskiej, niemieckiej, żydowskiej itd. i wypisać zmianę dużymi literami na kartce. Np. *Gdybym urodził się w (religijnej) rodzinie żydowskiej, nie jadałbym Hamburgerów z McDonald'sa.* Ważne, by zmiany odnosiły się do aktualnej sytuacji jednostki. Zbieramy kartki i mocujemy je do ściany lub tablicy według grup narodowych/etnicznych. Jeśli zajęcia odbywają się w szkole, możemy zadać do domu esej pogłębiający temat: *Jak wyglądałoby moje życie, gdybym urodził(a) się...*

7. Podsumowanie (5 minut)

W podsumowaniu należy podkreślić, że pomimo różnic, żadna z kultur nie jest ani lepsza, ani gorsza od pozostałych. Kultura wyznacza sposób, w jaki radzimy sobie w codziennych sytuacjach, organizujemy czas, komunikujemy się z innymi ludźmi. Ważne jest, by znać inne kultury, nie bać się różnic i być zdolnym do empatii (wczucia się w sytuację innego człowieka). Na koniec możemy rozdać uczestnikom karty z rysunkiem walizki i poprosić ich, by wpisali w ten rysunek wszystkie te informacje na temat różnych grup narodowych/etnicznych zgromadzone podczas lekcji, które chętnie zabiorą ze sobą do domu i którymi podzielą się z rodziną (rodzeństwem, rodzicami) po powrocie ze szkoły.